

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

ПРОГРАМА ЗА ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

ТУРСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА

ЗА IV ГОДИНА

Скопје, 2003 година

**Наставната програма ја одобри (донесе) Министерот за образование и наука
со решение бр. 07-6971/1 од 04.11.2003 година**

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ТУРСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА

1.2. Вид на средно образование: ГИМНАЗИСКО

1.3. Година на изучување: четврта (IV) година

1.4. Број на часови

1.4.1. Број на часови неделно: 4 часа

1.4.2. Број на часови годишно: 144 часа

1.5. Статус на наставниот предмет: задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

2.1. Општи цели

Целта на наставата по турски јазик и литература е да го оспособи ученикот да комуницира на турски литературен јазик, во функција на општото и понатамошното образование, да му овозможи совладување на основните карактеристики на турската и светската (преведената) литература, да го оспособи за самообразование и да го подготви за неговото оспособување и создавање на граѓанин со демократски сфаќања.

Програмата треба да им помогне на учениците да можат:

- да ги користат нормите и го усвојуваат кодот на турскиот литературен јазик и неговите функционални стилови;
- да ги разбираат и да ги употребуваат функциите на јазикот како најсовршено средство за комуникација во литературата, културата и науката;
- да умеат самостојно усно и писмено да ги изразуваат своите знаења, чувства, мисли, ставови и сфаќања;
- да создаваат навика, по пат на автоматизам, да ги почитуваат нормите на турскиот литературен јазик во сопственото изразување и да ги согледуваат и коригираат кај другите;
- да ја развиваат и зацврстуваат свеста за значењето на турскиот литературен јазик како основен, клучен белег на националниот идентитет и припадност на турската јазична заедница;

- да усвојуваат позитивни знаења од теоријата и историјата на литературата (термини, поими, факти, теории), како и методолошки и вредносни знаења (аналитичко-интерпретативни), со што ќе бидат способни и ќе умеат самостојно, творечки да комуницираат со литературните дела од турската и светската литература;
- да умеат своите јазично-литературни и општокомуникациски знаења, умеања, и способности да ги користат за доживување, разбирање и критички однос кон медиумите (театарот, филмот, печатените и електронските медиуми);
- да ги развиваат своите емоционални и интелектуални способности и умеања (емоционална зрелост, интелектуална зрелост);
- да развиваат и усвојуваат општествено прифатливи карактерни особини и модели на однесување (социјална зрелост).

2.1.1. Посебни цели

Од општата цел на наставата по турски јазик и литература со комуникации произлегуваат посебните цели:

- ученикот да го научи литературениот турски јазик од оригиналните и од преведените дела од македонската и светската литература;
- да ја сфати улогата на јазикот во процесот на образованието и воспитанието;
- да може да го сфати во детали она што го слуша и ќе го прочита;
- да се оспособува за сè она што го слуша, гледа, мисли и разбира и да може усно или писмено по одреден план, влијателно и течно да се изразува;
- да ја прифати како неминовна потреба и задоволство навиката за читање;
- да сфати дека турскиот јазик има свои правила и прописи, дека е богат, плоден, дека со помош на овој јазик низ историјата се создадени врвни дела од различни облици и жанрови; дека со турскиот јазик и ден денеска се твори во светски размери;
- да знае да ги применува правописот, говорот и естетските финеси на турскиот литературен јазик;
- да знае да ги користи заедничките културни вредности за да ги усвои основните судови;
- да ги научи можностите на турскиот јазик, примена, стекнување на знаења, усвојување и да може да стекне навика да анализира и синтетизира преку активностите: слушање, читање и пишување;
- да се запознае со верувањата, знаењата и задоволствата на културното наследство преку активностите усно и писмено анализирање на текстовите и при создавање на нови литературни состави.

Имено, знаењата и способностите кои треба да се стекнат по предметот турски јазик и литература се следните:

- ученикот да може правилно да комуницира на турски литературен јазик во секојдневниот живот, на академско и на друго ниво;
- да може да ги применува јазичните норми во секојдневната комуникација (усна или писмена) и во професионално насочен контекст;
- преку совладување на литературните вредности да ги развива личните способности во функција на граѓанин со демократски ставови.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

Во почетокот на четвртата година од гимназиското образование се претпоставува дека се поседуваат следните вештини и знаења:

- ученикот го разбира глобално материјалот на турски јазик со неопходното познавање на турската и светската (преведената) литература;
- користи доволен фонд на зборови и има знаења од областа на граматиката, така што правилно комуницира на турски јазик;
- оспособен е да ја разбере информацијата или да ги протолкува јазичните изразни средства во даден текст, а од различни извори може да пренесе информации од областа на комуникацијата, јазикот и литературата.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

КОМУНИКАЦИЈА (36 часа)			
Содржина	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
ЈАЗИКОТ И ВАЖНОСТА НА ЈАЗИКОТ	Ученикот: <ul style="list-style-type: none"> - да знае за улогата на јазикот за едно општество; - да знае за улогата на јазикот при претставувањето на историските и современите постигања; - да се унапредува без да го изгуби националниот идентитет; - да знае да го користи јазикот во писменото и усното изразување во текстови со социјална содржина; - правилно да се однесува при воспоставување на контакти со други личности-соговорници; - да знае да се почитува себеси; да има почит кон соговорникот.	<ul style="list-style-type: none"> - При реализирањето на темите редовно да се потенцира социолошката страна на јазикот и да се реализираат потребните активности; - да се реализираат усни и писмени вежби.	Со другите јазици со истакнување на важноста на овие дисциплини и нивната поврзаност со фонетиката, морфологијата, синтаксата и лексикологијата; со теорија на литературата и др.

<p>УСНО И ПИСМЕНО ИЗРАЗУВАЊЕ</p>		<p>- Да знае за елементите кои придонесуваат или не придонесуваат за усното и писменото изразување.</p>	
<p>СЛУШАЊЕ</p>	<p>- Да го идентификува правилното изразување и користи што произлегува од тоа; да ги сфати причините за авторитет кај личностите кои добро се изразуваат;</p> <p>- да може да фаќа приклучоци; да умеа да го критикува соговорникот; да може да издвои извадоци од еден разговор; да може слушаното да го пренесе на хартија.</p>	<p>- Да се реализираат писмени усмени вежби.</p> <p>- Усни и писмени вежби.</p>	
<p>РАЗГОВОР</p>	<p>- Да знае за поимите дијалект и говор; за тоа што е културен јазик; за елементите кои го комплетираат еден јазик; за местото и улогата на културниот јазик во областа на уметноста, литературата и во научното истражување; за подготвени и неподготвени разговори; за местото на литературниот јазик при менталните (интелектуалните) разговори; да може да ја рабие способноста за рецитирање на песна, да го унапредува читањето и др.</p>	<p>- Усни вежби за откривање на разни поими.</p>	

<p>ЧИТАЊЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Читање при истражување - Врската на времето, местото, логичноста и научноста во еден текст - Прераскажување - Опис - Објаснение - Специфичностите на научните говори - План на еден текст - Коментирање на еден текст од разни аспекти 	<ul style="list-style-type: none"> - Да може да фаќа прибелешки при читање; во текстот да може да ги лоцира елементите: осет, мисла и настан. - Да може да ги сфати важноста и односот на времето, местото, логичноста и научноста во даден текст. - Да сфати за прераскажувањето, описот, образложувањето и специфичностите на научните и на интелектуалните елементи во еден текст. - Да може да опише еден случај, настан или предмет. - Да се оспособува да објаснува настан или некој случај. - Да сфати за специфичностите на научните говори. - Да го разликува планот кај текстовите. - Да може да коментира еден текст од разни аспекти. 	<ul style="list-style-type: none"> - Усни вежби. 	
--	---	---	--

<p>Личноста, настанот и настанот во еден текст</p> <p>ПИШУВАЊЕ</p> <p>- Пишување по даден план</p> <p>- Интелектуални текстови</p> <p>- Анализирање на текстови</p> <p>ПИСМЕНА РАБОТА</p>	<p>- Да може да воспоставува паралела и да ги најде спротивностите помеѓу стварната личност, настанот и личноста во текстот.</p> <p>- Да може да пишува по даден план и тоа: краток расказ; пишување на краток расказ со кратки црти по однапред дадена тема; да може да пишува самостојно подолг расказ.</p> <p>- Да може да пишува анегдоти, статија и есеи.</p> <p>- Да ги анализира текстовите по дадениот план; од граматичка гледна точка.</p> <p>- Да се изработат четири (4) писмени работи во текот на една учебна година.</p>	<p>- Писмени вежби.</p> <p>- Во писмените работи да се применуваат барањата од предвидените теми кои се досега изработени.</p>	
---	--	--	--

Ј А З И К (36 часа)

Области и содржини	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>СУШТИНАТА НА ЈАЗИКОТ</p> <p>РЕЧЕНИЦА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Реченици според нивната конструкција - Реченици според видот на глаголот - Реченици по нивното значење - Реченици според местоположбата на прирокот во реченицата -Анализа на реченици 	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да знае за јазикот и за неговата функција во општеството; местото на јазикот во историјата на еден народ и јазикот како фактор со кој се доаѓа до информации од историјата и современите постигања; дека тој може да се развие без да се изгуби идентитетот; да знае за соцолошката, како и за моралната страна. - Да знае за реченицата според нејзината конструкција: проста, наредена, зависна и сложена (условна сложена реченица; сложена реченица која се формира со наставката -ки и сложена испретплетена реченица). - Да ги разликува речениците според глаголот: именски и глаголски реченици. - Да знае за речениците според значењето: позитивна, негативна и прашална реченица. - Да може да ги разликува речениците според местото на глаголот во реченицата. - Вежби за анализирање на реченици. 	<ul style="list-style-type: none"> - Усни и писмени вежби. - Анализирање на речениците со цел да се усвојат елементите во реченицата. 	<p>Со странските јазици со истакнување на важноста на овие дисциплини и нивната поврзаност со фонетиката, синтаксата и лексикологијата.</p> <p>Со сите странски јазици се потенцира значењето на националниот јазик.</p> <p>Со секој јазик чиј речник е составен од голем број на зборови.</p>

ЛИТЕРАТУРА И ЛЕКТИРА (72 часа)			
Области и содржини	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>ЦЕЛТА И ПОСТОЕЊЕТО НА ЛИТЕРАТУРАТА</p> <p>РАЗВОЈОТ НА ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПОД ВЛИЈАНИЕТО НА ЗАПАДНАТА ЦИВИЛИЗАЦИЈА -2</p> <p>ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ПО ПРОГЛАСУВАЊЕТО НА РЕПУБЛИКАТА</p> <p>- Турската литература до 1940 година</p> <p><i>Поезија</i></p> <p>- Ахмет Кутси Теџер - Неџип Фазил Кисакурек</p>	<p>Ученикот:</p> <p>- да знае за врската и меѓусебното влијание помеѓу литературата и социјалната структура; да знае за литературните правци, нивниот меѓусебен однос и за периодите на турската литература од декретот (ферман) Танзимат па сè до ден денеска.</p> <p>- Општите карактеристики на турската литература до 1940 година.</p> <p>- Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата.</p>	<p>- Еден општ преглед на светската литература до развојот на литературата по прогласувањето на републиката.</p> <p>- Со цел за успешно реализирање на оваа материја пожелно би било да се повтори и да се знае за литературните идеи и правци.</p>	<p>- Со историјата на литературата, теоријата на литературата, ликовните уметности, музичката уметност и со историјата на религијата.</p> <p>- Со светската литература и музичката уметност и др.</p> <p>- Со историјата и историјата на филозофијата.</p>

<p><i>Прозни дела</i></p> <p>РАСКАЗ – Мехмет Шефкет Есендал</p> <p>РОМАН - Решат Нури Гунтекин</p> <p>ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ВО ПОСЛЕДНИОТ ПЕРИОД</p> <p><i>Поезија</i></p> <p>- Ариф Нихат Асја - Фазил Хусни Дагларџа - Ахмет Мухип Дранас - Орхан Вели Каник - Бехчет Неџатигил - Атилла Илхан - Цахит Ситки Таринџи</p> <p><i>Прозни дела</i></p> <p>РАСКАЗ - Саит Фаик Абасиџаник - Орхан Кемал - С. Кудрет Аксал</p>	<p>- Да ги запознае животот и делата.</p> <p>- Да ги запознае животот и делата.</p> <p>- Да ги познава основните белези на турската литература до 1940 година.</p> <p>- Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата.</p> <p>- Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата.</p>		
---	--	--	--

<p style="text-align: center;">РОМАН</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пејами Сафа - Ахмет Хамди Танпинар - Кемал Тахир - Тарик Бугра <p style="text-align: center;">ТЕАТАР</p> <ul style="list-style-type: none"> - Неџати Џумали - Туран Офласоглу - Реџеп Билгинер - Рефик Ердуран <p style="text-align: center;">ПАТОПИС</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јакуп Кадри Караосманоглу - Јусуф Зија Ортач - А. Шинаси Хисар - Исмаил Хабиб Севик <p style="text-align: center;">ЕСЕИ И КРИТИКА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Суут Кемал Јеткин - Џемил Мериџ - Мехмет Каплан 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. <ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. <ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. <ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. <ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата - Да ги запознае животот и делата - Да ги запознае животот и делата 		
--	---	--	--

<p align="center">ИСТОРИЈА НА ЛИТЕРАТУРАТА</p>			
<ul style="list-style-type: none"> - Ахмет Хамди Танпинар - Васфи Махир Коџатурк 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. 		
<p align="center">СОВРЕМЕНА НАРОДНА ЛИТЕРАТУРА</p>			
<ul style="list-style-type: none"> - Ашик Вејсел - Ерзурумлу Јашар Рејхани - Карсли Мурат Чобаноглу - Шереф Талиова - Јашар Кемал - Орхан Памук - Дилавер Џебеџи 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. 		
<p align="center">ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА НАДВОР ОД ГРАНИЦИТЕ НА ТУРЦИЈА</p>			
<p align="center">ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА НА АЗЕРБЕЈѢАН</p>			
<ul style="list-style-type: none"> - Бахтијар Вахапзаде - Шехријар 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. 		

<p>ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА НА КИПАР</p> <ul style="list-style-type: none"> - Осман Туркај - Озкер Јасин 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. 		
<p>ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА НА КИРГИЗИСТАН</p> <ul style="list-style-type: none"> - Џенгиз Ајтматов 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. 		
<p>ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА НА ТУРЦИТЕ ОД КРИМ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Исмаил Гаспирали - Џенгиз Дагџи 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. 		
<p>ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА НА БАЛКАНОТ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае турските автори (надвор од РМ) кои живеат и творат на Балканскиот Полуостров. 		
<p>ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Шукри Рамо - Фахри Каја - Илхами Емин 	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. - Да ги запознае животот и делата. 		

<p>СОВРЕМЕНА СВЕТСКА ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Алаин (француска литература) - Ј. Рудјард Киплинг (англиска литература) - Г. Бернард Шав (шкотска литература) - Хенрих Болл (германска литература) - Т. С. Елиот (американска литература) 	<ul style="list-style-type: none"> - Да знае за меѓусебното влијание помеѓу турската и светската литература. - Да ги запознае животот и делата. - да ги запознае животот и делата. - да ги запознае животот и делата. - да ги запознае животот и делата. - да ги запознае животот и делата. - Во текот на учебната година да анализираат најмалку седум дела од списокот што е понуден. 		
<p>ЛЕКТИРА</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Цахит С.Таранци: Триесет и пет-годишна возраст 2. Х.З.Ушаклигил: Ашк-и Мемну 3. Р.Н.Гунтекин: Чали кушу 4. Пејами Сафа: Деветтата клиника за надворешни болести 5. Ака Гундуз: Полумајка 6. Гане Тодоровски: Песни 		

	7. Избор од турски поети и писатели кои живеат и творат во нашата Република. 8. Стендал: Сино и црно 9. Толстој: Ана Караџина 10. Хемингвеј: Старецот и морето 11. Избор 12. Избор		
--	--	--	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Образовната технологија што се препорачува се базира на претпоставката дека турскиот јазик како наставен предмет се изучува во сите нивоа во нашиот образовен систем.

Наставникот треба да применува функционални методи на учење со особен акцент на активностите на учениците, коишто се базираат на нивниот интерес со цел да се создаде погодна клима за учење.

Да им се овозможи на учениците колку што е можно повеќе да го користат турскиот јазик и неговите изразни средства заради правилно и точно применување во непосредната комуникација.

Што се однесува до јазикот важно е постепено да се оди од функционалното кон систематското ниво со цел да се развива мотивацијата на учениците со практична примена на литературниот турски јазик.

Основни наставни методи

Како основни методи што можат да се користат во наставата по турски јазик и литература со комуникации се методите што се заеднички за повеќето предмети, а тоа се: демонстрација, дискусија, решавање проблеми, самостојна работа на учениците на проекти. Покрај овие основни методи не значи дека во процесот на учење не можат да најдат место и другите методи како што се: природната метода, тивкиот начин, аудио-лингвалната метода итн.

Активностите на ученикот

Зависно од применетите методи во процесот на учењето активностите на ученикот се сведуваат на : слушање, прилежување, повторување, вежбање, читање, откривање односи и законитости, самостојно учење, проверување, применување, работа во двојки и групи (игри по улоги, комуникативни игри), изработување домашни задачи, дискутирање, опишување, раскажување итн.

Активностите на наставникот

Активностите на наставникот се сведуваат, главно, на зборување, читање, дискутирање, давање упатства, пишување на табла, демонстрирање, објаснување, оценување задачи, поставување прашање, организирање работа во двојки и групи, правење забелешки, мотивирање, иновирање итн.

4.3. Организација и реализација на наставата

Според зацртаните цели на наставниот предмет, наставата се реализира во специјализирани училници, во две полугодии со определен неделен фонд на часови. Домашната работа се реализира дома и во училиштето.

4.4. Наставни средства и помагала

Заради поефикасно постигнување на целите на наставниот предмет **турски јазик и литература со комуникации**, се применуваат разни наставни средства и помагала како:

- прирачник по литература за IV година;
- учебници по граматика со комуникација за IV година;
- учебник за теорија и литература за IV година;
- прирачник за ученици.

4.4.1. Додатна литература за наставникот:

- прирачник за наставникот;
- примероци од горенаведените учебници-книги, литература за лична употреба;
- претплата преку училиштето на професионални списанија / весници;
- примероци од каталози на материјали за учење методика по јазик и литература;
- фотокопир и др.

4.4.2. Опременост на наставните простории

За предметот турски јазик и литература со комуникации во средните стручни училишта се препорачуваат следните училнички средства:

- вообичаен инвентар; клупи, столчиња, табла;
- графоскоп (може заеднички за повеќе предмети);
- пристап до Интернет (може и во просторијата со компјутери);
- касетофон и видео / ТВ (може заеднички).

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Постигањата на учениците се следат перманентно преку усно проверување и преку писмено проверување со тестови на знаења по секоја завршена тематска целина. Исто така, на крајот на полугодieto и наставната година се изработуваат тестови на знаења. Доколку ученикот не го исполни основниот критериум на потребните знаења, наведени во тестовите за тематските целини или за целокупниот наставен материјал, се упатува на поправен испит.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРЕДМЕТНИОТ КУРИКУЛУМ

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **турски јазик и литература со комуникации** треба да ги поседува следните **индивидуални, професионални и педагошки карактеристики**: да е физички и психички здрав, да го познава турскиот јазик (усно и писмено), да нема говорна мана, да е комуникативен и отворен за соработка, соодветно образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во истата, да е добар организатор, креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија и сл.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по филологија: **турски јазик и литература.**

6.3. Стандард за простор

За реализација на зацртаните цели од наставниот предмет турски јазик и литература со комуникации се користат специјализирани училници.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: ноември 2003 година

7.2. Состав на работната група:

- Јакуп ИЛЈАС, Биро за развој на образованието - Тетово, раководител
- д-р проф. Хамди ХАСАН, професор на Филолошкиот факултет - Скопје
- д-р проф. Ариф АГО, професор на Филолошкиот факултет - Скопје
- Бедри НУРЕДИН педагошки советник во БРО - Гостивар
- Ахметнафи Ибрахим, наставник во гимназијата "Панче Попоски" - Гостивар

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09.2004 година.

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма за предметот турски јазик и литература со комуникации ја одобри (донесе):

со решение бр. _____ од _____ година.

MAKEDONYA EĞİTİM VE BİLİM BAKANLIĞI
EĞİTİMİ İLERLETME BÜROSU

REFORM EDİLMİŐ LİSE ÖĞRETİMİ İÇİN

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

ÖĞRETİM PROGRAMI

SINIF IV

Üsküp, Mayıs 2003

1. TANITICI BİLGİLER

- 1.1. Öğretim Dersinin Adı: TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
- 1.2. Orta Okulun Türü: L İ S E
- 1.3. Öğretim Dersinin Okutulduğu Sınıf (Dönemi): Sınıf Dört (IV)
- 1.4. Öğretim Dersinin Ders Fonu (Saatleri)
  - 1.4.1. Haftalık Ders Fonu: 4 Ders
  - 1.4.2. Yıllık Ders Fonu (Öğretim Miktarı): 144 Ders
- 1.5. Öğretim Dersin Konumu: Zorunlu Ders

2. ÖĞRETİM PROGRAMIN AMAÇLARI

2.1. Genel amaçları

Türk Dili ve Edebiyatı eğitim programının temel amacı, öğrencilerin: Edebiyat, dilbilgisi ve kompozisyon öğretim ve eğitim süreci içinde Makedonya Cumhuriyeti Anayasası ile Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı kanun ve hükümler doğrultusunda, Türk edebî dilini kullanabilmek; Türk ve Dünya Edebiyatının temel özelliklerini kavrayabilmek; millî ve manevi değerlerine sahip, hoşgörülü, yurt ve dünya meseleleri karşısında düşünce üretebilen, eleştiri yapabilen, demokratik görüşlü bir vatandaş olarak kendi kendini yetiştirebilmektir.

Programın öğrencilere olan yardımı:

- Türk dili ve edebiyatı kural ve kaideleri yanısıra onun işlevsel üsluplarını kavrayıp kullanabilmek;
- Edebiyat, kültür ve bilimde en iyi iletişim aracı olarak dilin fonksiyonlarını anlayabilmek ve kullanabilmek;
- Kendi bilgi, his, tutum, duygu ve düşünceleri kendi başına doğru ve düzgün ifade edebilmek;
- Türk edebî dili kurallarını her türlü ifadelerde özen gösterip ve onu kullanabilme alışkanlığını yaratabilmek ve başkalarında da var olan hataları düzeltebilmek;
- Türk edebî dilinin, Türk milli kimliğinin temel unsurlarından biri olduğu bilincini gösterip pekiştirebilmek;
- Türk ve Dünya edebî eserlerini okurken, onları daha iyi anlayabilmesi için edebiyat kuramı ile edebiyat tarihinden olan (terim, kuramlar) ve metodolojik bilgileri kavrayabilmek;
- Kendi dil, edebî ve genel ifade bilgi, beceri ve yeteneklerini, medyayı (tiyatro, film, basın ve elektronik medya) kavrayabilme, anlayabilme ve bunları eleştirisel gözü ile kullanabilmek;
- Duygusal ve entelektüel yetenek ve becerilerini (duygusal olgunluk, entelektüel olgunluk) geliştirebilmek;
- Toplum tarafından kabul bulan davranışlar (sosyal olgunluk) kavramak ve geliştirebilmek.

2.1. Özel amaçları

- Türk halkının vazgeçilmez temel unsurlarının başında gelen Türk dilini, özelliklerini bozmadan ve aşırılığa kaçmadan, edebiyatımızın seçkin eserlerini okutarak öğretmek;
- Dilin millet hayatındaki yerini iyice belirterek, köklü kurallar kazanmış bir dilin eğitim ve öğretimdeki yerini kavratmak;
- Öğrencilere dinlediklerini, okuduklarını, incelik ve derinlikleriyle kavratmak; onların duyduklarını, gördüklerini, düşündüklerini ve anladıklarını söz veya yazı ile plânlı, etkili ve akıcı bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirmek;
- Okumanın vazgeçilmez bir ihtiyaç ve zevk olduğunu benimsetmek ve okuma alışkanlığı kazandırmak;
- Türk dilini kurallı, zengin, üretken ve tarihî geçmişinde çeşitli şekil ve türlerde üstün seviyeli eserler veren köklü bir dil ailesinden geldiği şuurunu yerleştirmek; bugün de Türk dili dünya çapında eserler verilmekte olduğunu göstermek;
- Yazarken ve konuşurken Türkçe'nin imlâsını, telâffuzuna ve estetik inceliklerine özen gösterilmesinin benimseterek yaygınlaştırılmasını sağlamak;
- Ortak millî kültür değerleri taşıyan eserlerden faydalanmak suretiyle Türk toplumunun temel hükümlerini öğretip benimsetmek;
- Sınıf ve yaş seviyelerine göre dinleme, okuma ve yazma faaliyetleri sırasında Türk dilinin imkânlarını öğrenme, kullanma ve bu yolla bilgi edinme, kavrama, analiz ve sentez yapabilme alışkanlığı kazandırmak;
- Sözlü ve yazılı olarak metin tahlili ve yeni metinler meydana getirme faaliyetleri sırasında, kültürümüzün inanç, bilgi ve zevk inceliklerine ait birikimi tanıtarak benimsetmek.

Bu amaca dayanarak, Türk Dili ve Edebiyatının kazandırması gereken bilgi ve beceriler şöyle sıralanabilir:

- Hergünkü hayatta, akademi vb. düzeyde doğru iletişim kurabilmek (konuşabilmek); Türk edebî dilini doğru kullanabilmek;
- Hergünkü iletişiminde, mesleğinde sözlü ve yazılı olarak Türk edebî dilinin kurallarını kullanabilmek;
- Edebî değerlerin kavratılmasındaki amaç, hergünkü hayatta, meslekî hayatında olduğu gibi demokratik bir yurttaş olmasında özel yeteneklerini geliştirmektir.

Öğretim Programının Genel Öğretim Amaçlarına Olan Katkısı

- Öğrencilerin hergünkü hayatta, akademi ve genel teknik bakımından Türk dili üzerinde iletişim kurabilme yeteneğiyle genel öğretim amaçlarının gerçekleşmesinde katkıda bulunacaktır.

Bu amaçlara katkıda bulunacak başlıca ödevler şunlardır:

- Sözlü ve yazılı anlatım (ifade) yoluyla öğrencilere, Türkçeyi algılamayı, kavramayı ve daha iyi kullanabilmeyi sağlamak;
- Öğrenciler, yüksek öğrenim enstitülerinde meslekî ve bilimsel eğitim için hazırlanabilmek;
- Öğrenciler, Türk Edebiyatı yanı sıra, diğer edebiyatları da tanıyabilmek ve böylelikle kültürler arası alışverişinde yardımcı olabilmektir.

2.3. Meslekî Yeteneğin İlerletilmesindeki Eğitim Programının Katkısı

Meslekî alanında Türkçe iletişim yeteneğinin ilerletilmesiyle öğrencinin, meslekî ödevlerin gerçekleşmesindeki katkısı daha verimli olabilmektedir.

Bu amacın başlıca katkıları şunlardır:

- Öğrenciler, kendi mesleği ile ilgili her türlü kaynakları (broşürler, bültenler, sözlükler, talimatnameler, yardımcı kitaplar vb.) kullanabilme becerisini kazanabilmek;
- Öğrenciler, iletişim yoluyla teori ile pratik arasındaki bağı önemini kavrayabilmek;
- Öğrenciler, öğretim sistemi dahilinde (ki bu giderek interdesipliner haline gelmekte) bilgi toplayabilme ve okuyabilmeleri için şart olan Türk Dili ve Edebiyatının iyi kavratılması gerekmektedir.

2.4. Bireysel (Ferdî) Gelişmedeki Öğretim Programının Katkısı

Öğrenci, meslekî hayatında ve yurttaş olarak bireysel yeteneklerinin geliştirilmesiyle, yurdun kalkınmasındaki ödevlerin gerçekleşmesindeki katkısı olabilecektir.

Bu özel amacın somut katkıları şunlardır:

- Öğrenci, Türkçeyi kavramakla her türlü kaynaklardan yararlanabilmekte;
- Türk Dilini kavrama süreci esnasında öngörülen metodolojiyi kullanırken : problem çözebilme, işbirliği, yeteneği, sorumluluk, ortama uyum sağlama ve tasarımcılık ... gibi genel ve şahsi beceriler de gelişecektir.
- Öğrenciler, demokratik toplumun bir yurttışı olarak önemli olan anlama ve duygusal davranışların daha dengeli olarak geliştirecektir.

2.5. Öğretim Programının Özel Amaçları

Okuma yılı sonunda öğrencilerin değerlendirildiklerine göre, Türk Dili ve Edebiyatının eğitim özel amaçları şunlardır:

- Öğrencilere kompozisyon (iletişim) ile dil ve edebiyat malzemesinin kavratılması;
- Öğrenciler, yeterince kelime dağarcığını zenginleştirip kendi edebî anadili ile konuşabilmeli ve başkaları tarafından anlaşabilmeli;
- Genel ve meslekî yönünden dil ve edebiyat alanlarında belli bilgileri bulabilmeleri için yeteneklendirilmesi;
- Öğrenciler, karşı tarafın anlaması gereken mesajı sözlü ve yazılı olarak aktarabilmeli; Türk ve Dünya (çeviri) edebiyatının değerlerini kavrayabilmelidir.

3. ZORUNLU ÖNBİLGİLER

Öğrenciler, ilkokulu bitirdikten sonra, ortaokula doğrudan kayıt (kayıt imtihanı olmadığı için) oldukları için, okula başlarken şu bilgi ve becerileri edindikleri varsayılmaktadır:

- Türkçe dersinin malzemesi ile ilgili bilgi ve becerilerinin olması, Türk ve dünya edebiyatını iyi tanıyabilmeli.
- Anlatmak istediğini iyi ifade edebilme konusunda yeterli kelime dağarcığı zengin olmalı ve dilbilgisi unsurlarını (kurallarını) tanıyabilmeli.
- Kompozisyon, dilbilgisi ve edebiyat alanlarından verilen metin ve her türlü kaynaklardan gereken bilgi ve unsurları bulabilmelidir.

4. ÖĞRETİM SÜRECİ

4.1. Öğretilmesi Gereken Konuların Şematik Yapısı

KOMPOZİSYON (36 Ders)			
Konular	Özel Amaçlar	Didaktik Yönerge	Bağıntı
1	2	3	4
DİL VE DİLİN ÖNEMİ	<ul style="list-style-type: none"> - Dilin, bir toplum için olan önemini kavrayabilmek; - Toplumun tarihi ve çağdaş birikimlerinin özümlemesindeki dilin yerini anlayabilmek; - Milli benlik ve kimliği kaybetmeden gelişebilmek; - Dilin sosyolojik yönü ile alakalı sözlü ve yazılı uygulamalar uygulayabilmek. - Başkalarıyla ilişki kurmadaki davranışlar - Kendine saygı; Muhataba saygı ve Kendi içinde ve ilişkilerde dengeli olabilmek.	<ul style="list-style-type: none"> - Konuları işlerken, dilin sosyolojik durumu üzerinde gereken önemi devamlı açıklama ve telkin etme etkinlikleri yapabilmelidir. - Sözlü alıştırmalar ve uygulamalar uygulamalı.	
SÖZLÜ VE YAZILI İFADE	<ul style="list-style-type: none"> - Güzel ifade sahiplerinin itibarlı oluş sebeplerini kavrayabilmek.	<ul style="list-style-type: none"> - Güzel bir kompozisyon için kullanılması veya kullanılmaması gereken unsurları kavrayabilmek.	

<p>- Metinde Plân</p> <p>- Metnin türü</p> <p>- Metnin çeşitli Yönlerden Yorumlanması</p> <p>- Metinde Kişi, Olay ve Durum</p> <p style="text-align: center;">YAZMA</p> <p>- Plânlı Yazma Çalışmaları</p> <p>- Fikrî Yazılar</p> <p>- Yazı İncemeleri</p>	<p>- Olay ağırlıklı plân; Duygu ağırlıklı plân; Düşünce ağırlıklı plânları ayırt edebilmek.</p> <p>- Türün tespitini ve diğer türlerden farkı tespit edebilmek.</p> <p>- Metnin çeşitli yönlerden yorumlayabilmek.</p> <p>- Gerçek kişi, olay ve durumlarla, metindeki kişi, olay ve durumlar arasında paralellik ve zıtlıklar kurabilmek.</p> <p>- Kısa hikâye yazabilmek (Ana çizgileriyle konusu belirlenen kısa hikâye yazabilmek; Bir olay zincirinin ilk parçaları verilerek kısa hikâye yazabilmek; Bütünüyle kendisine bırakılarak kısa hikâye yazabilmek).</p> <p>- Kısa fikrî yazılar oluşturabilmek (Fıkra yazma; Makale yazma; Deneme yazma).</p> <p>- Yazıların: Plân yönünden; Dil bilgisi yönünden; İmlâ yönünden; Noktalama yönünden; Birikim-lerden yararlanma yönünden incelenebilmesi.</p>	<p>- Yazılı alıştırmalar uygulayabilmek.</p>	
<p>YAZILI YOKLAMA</p>	<p>- Bir yıl esnasında dört (4) yazılı yoklama uygulanmalıdır.</p>	<p>- Yazılı yoklamalarda işlenen konulardaki unsurları yazıda da uygulayabilmeli.</p>	

D İ L B İ L G İ S İ (36 Ders)

Konular	Özel Amaçlar	Didaktik Yönerge	Bağıntı
DİLİN YERİ VE ÖNEMİ	- Toplumun bütünleşmesi ve dil; Toplumun tarihi ve çağdaş birikimlerinin özümlemesinde dilin yeri; Millî benlik ve kimliği kaybetmeden gelişmek; Dilin sosyolojik yönü ile ahlâki sözlü ve yazılı uygulamalar .	- Sözlü ve yazılı uygulamalar.	
CÜMLE			
- Yapılarına Göre Cümleler	- Yapılarına göre cümleleri: Basit, sıralı, bağlı ve birleşik (Şarhlı birleşik cümle; ki'li birleşik cümle ve iççe birleşik cümle) cümleleri kavrayabilmek.	- Cümle içinde gereken cümle unsurları kavrayabilme alıştırmaları yapabilmeli.	
- Yüklem Türüne Göre Cümleler	- Yüklem türüne göre cümleleri olan: İsim ve fiil cümlesini ayırt edebilmek.		
- Anlamına Göre Cümleler	- Anlamına göre cümleler: Olumlu, olumsuz ve soru cümlesini ayırt edebilmek.		
- Yüklem Yeri Bakımından Cümleler	- Yüklem yeri bakımından cümleler olan kurallı ve devrik cümleleri ayırt edebilmek.		
- Cümle Çözümlemesi (Tahlili)	- Cümle çözümlemeleri yapabilmek.	- Cümle çözümlemeleri uygulayabilmeli.	
İMLÂ VE NOKTALAMA İŞARETLERİ			
- İmlâ İşaretleri	- İmlâ ve noktalama işaretlerini kullanabilmek. • İmlâ (yazım) öğretiminin önemini kavramak: - Fiil kök veya gövdelerine getirilen (-ecek ve -yor) ekinin yazılışı; - Sıfat-fiil (-en) eki ile Bağ-fiil (-erek) ekinin yazılışı;	- Yazılı alıştırmalarda imlâ ve noktalama işaretleri uygulayabilme çalışmaları yapabilmelidir.	

- Noktalama İşaretleri	<ul style="list-style-type: none"> - Büyük harflerin yazımı; - Deyimlerim yazımı ve - Terimlerin yazımı. • Noktalama işaretlerinin kullanabilmek. - ([ ]) Köşeli ayraç; - (') Kesme işareti; - (/) Eğik çizgi; - (—) Uyun çizgi; - (-) Kısa çizgi; - (.) Düzeltme işareti ve - (§) Çengel işareti vb. 		
------------------------	--	--	--

EDEBİYAT VE LEKTÜR (72 Ders)			
Konular	Özel Amaçlar	Didaktik Yönergeler	Bağıntı
<p>EDEBİYATIN VARLIĞI VE AMACI</p> <p>BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI -II</p> <p>CUMHURİYET SONRASI TÜRK EDEBİYATI</p> <p>- 1940 Yılına Kadar Türk Edebiyatı</p> <p><i>Manzum Eserler</i></p> <p>- Ahmet Kutsi Tecer</p> <p>- Necip Fazıl Kısakürek</p>	<p>- Edebiyatla sosyal yapı arasındaki ilgi ve etkileşimi; Edebiyatla fikir akımları arasındaki ilişkiler ve Edebi akımları ve Tanzimat Fermanı'ndan günümüze uzanan Türk Edebiyatının dönemlerini n genel özelliklerini kavrayabilmek.</p> <p>- 1940 Yılına Kadar Türk Edebiyatının genel özellikler kavrayabilmek.</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. Eserlerindeki duygu ve hece ölçüsüne verdiği yeni arayış unsurlarını kavrayabilmek.</p>	<p>- Cumhuriyet Dönemi Edebiyatına kadar Batı Edebiyatına bir toplu bakış.</p> <p>- Bu dönem malzemenin daha iyi kavratılması açısından, bundan önceki dönemlerde işlenen akımların gözden geçirilmesi ve bu dönemde de kullanılacak olan fikir edebi akımlarının işlenilip öğrenilmesi gereği vardır.</p>	<p>- Edebiyat Tarihi; Edebiyat Kuramı; Resim Sanatı; Müzik Sanatı ve Dil Tarihi;</p> <p>- Dünya edebiyatı;</p> <p>- Tarih ve Felsefe Tarihi vb.</p>

<p><i>Mensur Eserler</i> HİKÂYE - Memduh Şevket Esental</p> <p>ROMAN - Reşat Nuri Güntekin</p> <p>SON DÖNEM TÜRK EDEBİYATI</p> <p><i>Manzum Eserler Eserlerinden faydalanılacak şahsiyetler:</i> - Arif Nihat Asya - Fazıl Hüsnü Dağlarca - Ahmet Muhip Dranas - Orhan Veli Kanık - Behçet Necatigil - Atilla İlhan - Cahit Sıtkı Tarancı</p> <p><i>Mensur Eserler</i> HİKÂYE Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler: - Sait Faik Abasıyanık - Orhan Kemal - S. Kudret Aksal</p> <p>ROMAN Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:</p>	<p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek.</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Dönemin genel özelliklerini kavrayabilmek;</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek.</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek.</p>		
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Peyami Safa - Ahmet Hamdi Tanpınar - Kemal Tahir - Tarık Buğra 	<ul style="list-style-type: none"> - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. 		
<p style="text-align: center;">TİYATRO</p> <p>Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Necati Cumalı - Turan Oflazoğlu - Recep Bilginer - Refik Erduran 	<ul style="list-style-type: none"> - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. 		
<p style="text-align: center;">GEZİ VE HÂTİRAT</p> <p>Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yakup Kadri Karaosmanoğlu - Yusuf Ziya Ortaç - Abdülhak Şinasi Hisar - İsmail Habib Sevük 	<ul style="list-style-type: none"> - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. 		
<p style="text-align: center;">DENEME - ELEŞTİRİ</p> <p>Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suut Kemal Yetkin - Cemil Meriç - Mehmet Kaplan 	<ul style="list-style-type: none"> - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek. 		
<p style="text-align: center;">EDEBİYAT TARİHİ</p> <p>Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:</p>			

<p>- Ahmet Hamdi Tanpınar - Vasfı Mahir Kacatürk</p> <p>GÜNÜMÜZ HALK EDEBİYATI</p> <p>Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler: - Aşık Veysel - Erzurumlu Yaşar Reyhani - Karşı Murat Çobanoğlu - Şeref Taşlıova - Yaşar Kemal - Orhan Pamuk - Dilaver Cebeci</p> <p>TÜRKİYE DIŞINDAKİ ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI</p> <p>AZERBAYCAN TÜRK EDEBİYATI</p> <p>Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler: - Bahtiyar Vahapzade - Şehriyar</p> <p>KIBRIS TÜRK EDEBİYATI</p> <p>Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler:</p>	<p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p> <p>- Genel Özellikleri ve Eserleri</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p> <p>- Türkiye dışındaki çağdaş Türk Edebiyatı hakkında kısa bilgiler verebilmek.</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p>	<p>- Türk Edebiyatı ile Dünya Edebiyatının birbirine etkisini örneklerle gösterebilmeli. - Türk Edebiyatının zaman içinde kendine has özellikleriyle gelişimini örneklerle gösterebilmeli.</p>	
---	---	--	--

<p>-Osman Türkay -Özker Yasin</p> <p>KIRGIZİSTAN TÜRK EDEBİYATI Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyet: - Cengiz Aytmatov</p> <p>KIRIM TÜRKLERİ EDEBİYATI Eserlerinden Faydalanılacak Şahsiyetler: - İsmail Gaspıralı - Cengiz Dağcı</p> <p>BALKAN TÜRKLERİ EDEBİYATI - Makedonya Dışındaki Balkan Türk Edebiyatı</p> <p>MAKEDONYA TÜRKLERİ EDEBİYATI Eserlerinden Yararlanılacak Şahsiyetler: - Şükrü Ramo - Fahri Kaya - İlhami Emin - Necato Zekeriya</p>	<p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p> <p>- Genel özellikleri ve eserlerini tanıyabilmek;</p> <p>- Türk Edebiyatı İle Dünya Edebiyatının birbirine etkisini ve edebiyatımızın zaman içinde kendine has özellikleriyle gelişimini kavrayabilmek</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p>		
--	---	--	--

<p>ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI</p> <p>-Alain (Fransız Edebiyatı) - J.Rudyard Kipling (İngiliz Edebiyatı) - G.Bernard Show (İrlanda Edebiyatı) - Knut Hamsun (Norveç Edebiyatı) - Heinrich Böll (Alman Edebiyatı) - T.S.Eliot (Amerikan Edebiyatı)</p>	<p>- Türk Edebiyatı ile Dünya Edebiyatının birbirine Etkisi - Türk Edebiyatının Zaman İçinde Kendine Has Özellikleriyle Gelişimi</p> <p>- Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek - Hayatı ve eserlerini tanıyabilmek</p>		
---	---	--	--

L E K T Ü R	Yazar/Şair ve Okunulması Gereken Eserler 1. Cahit Sıtkı Tarancı: Otuz Beş Yaş 2. Halit Ziya Uşaklıgil: Aşk-ı Memnu 3. Reşat Nuri Güntekin: Çalı Kuşu 4. Peyami Safa: Dokuzuncu Hariciye Koğuşu 5. Aka Gündüz: Üvey Ana 6. Gane Todorovski: Şiirler 7. Makedonya Türk yazar ve şairlerinden seçmeler 8. Stendal: Mai ve Siyah 9. Tolstoy: Anna Karnina 10. Hemingvey: İhtiyar Balıkçı 11. Seçme 12. Seçme		
--------------------	---	--	--

4.2. Öğrenim Metodolojisi ve Öğretim Amaçları

Öğrenim metodolojisi hususunda, Türkçenin okullardaki derslerin öğretim aracı olarak mümkün olan en yüksek seviyeye kadar kullanılacağı esasına göre önerilmektedir.

Öğretmen, öğretimde mecburen işlevsel yöntemler kullanmalıdır. Bu, özellikle öğrencilerin etkinlikleri, onların ilgisi doğrultusunda öğrenmek için uygun bir ortam yaratabilmektir.

Öğretmenler mümkün olduğu kadar daha fazla Türk Edebî dilini kullanabilmeli ki, dil, edebiyat ve kompozisyondaki edinimlerini daha iyi kullanabilmeli.

Dil ile ilgili öğrencilerin Türkçeyi kullanabilmesi için işlevsel düzeyden yavaş yavaş sistematik bir şekilde gereken düzeye doğru gidilmesi önemlidir.

Temel Öğretim Metodları

Diğer derslerde olduğu gibi Türk Dili ve Edebiyatı dersinde de ortak olan metodların çoğu kullanılmaktadır. Onlar: uygulama, sorun çözme, proje üzerinde öğrencilerin bireysel çalışmaları. Bunlardan başka: doğal metod, sessiz metod, audio-dil metodları ... vb.gibileri kullanabilirler.

Öğrencilerin Etkinlikleri

Öğretim süreci içinde kullanılacak metodlara göre, öğrencilerin etkinlikleri şunlar olmalıdır: dinleme, not tutma (alma), tekrarlama, alıştırma, okuma, ilişki ve kuralları keşfetme, bireysel çalışma, kontrol etme, uygulama, ikili (çift) ve grup çalışmaları (temsilen türlü oyun ve roller), ev ödevi yazma, tartışma, tasvir, anlatma vb.

Öğretmenin Etkinlikleri:

Öğretmenin etkinlikleri arasında: konuşma, okuma, tartışma, açıklama, dikte etme, tahtada yazma, uygulama, soru sorma, ödev değerlendirme, ikili ve grup çalışmaları, örgütleme, uyarılarda bulunma, yenileme vb.

4.3. Öğretim Dersin Örgütü ve Gerçekleşmesi

Öğretim dersinin amaçlarına dayanarak Türk Dili ve Edebiyatı bu derse uygun sınıflarda ve iki yarı okuma yılında haftalık ders fonu olarak gerçekleştirilecektir. Ev ödevleri, evde ve okulda gerçekleşecektir.

4.4. Öğretim Araç ve Gereçleri

Türk Dili ve Edebiyatı dersinin daha başarılı olabilmesi için her türlü eğitim araç ve gereçleri kullanılacaktır. Bunlar:

4.4.1. Öğrenciler İçin Gereken Eğitim Araç ve Gereçler:

- Edebiyat - ders kitabı sınıf II
- Dilbilgisi kitabı sınıf II
- Edebiyat kuramı
- Öğrencilere yardımcı kitap
- Sözlükler (Türkçe açıklamalı, Türkçe - (Makedonca, İngilizce, Fransızca, Almanca...vb.)
- Atasözleri ve Deyimler sözlüğü
- Ansiklopediler (Şiir, hikâye, roman, tiyatro...vb)
- Dersle ilgili bilgisayar diskleri...vb.

4.4.2. Öğretmen İçin Yardımcı Kitaplar (Ek Literatür)

- Yukarıda öğrenciler için öngörülen ders verilen kitapları vb.
- Okul aracılığıyla gereken dergi ve gazetelere abone olmak.
- Dil ve edebiyat için gereken yöntem kitapları.
- Fotokopi ve diğer araç ve gereçleri kullanabilme olanağı olmak.

4.4.3. Sınıfların Donatımı

Türk Dili ve Edebiyatı dersi için şu eğitim araç ve gereçleri önerilmektedir:

- Rahle, sandalye, kara tahta.
- Grafoskop (diğer derslerle ortak olabilir).
- Araç ve gereçlerin korunacağı bir yer.
- İnterneti kullanma olanağı olmalı.
- Teyp ve video / televizyon (ortak olabilir).
- Öğrencilerin dersle ilgili çalışmaların sergilenebilecek bir yer (okulun şartlarına göre kartondan yada tahtadan olabilir).

5. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ VE BECERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin bilgi ve becerileri devamlı (yeni üç dönemli modele göre, ekster ve inter notlandırmaya göre) değerlendirilmelidir.

Değerlendirme, her öğretim sürecinde sözlü (alıştırmalar, yeni bilgilerin kavranması, tekrarlama, soru - cevap şeklinde denetim) olup her ünitenin sonunda da yazılı olarak: yazılı alıştırmalar, seminer çalışmaları, edebî metinler yazma, test vb. uygulanacaktır. Test, okul yılının sonunda da yapılacaktır. Yapılacak olan bu testler sonucunda, öğrenci başarısız olursa bütünlemeye (ikmale) gönderilecektir (sevk edilecektir).

Okuma yılı esnasında yapılacak olan dört (4) yazılı yoklama da değerlendirme kapsamı içindedir.

6. DERS PROGRAMININ GERÇEKLEŞMESİ İÇİN KADRO VE MADDİ ÖNKOŞULLAR

6.1. Öğretmenin Temel Özellikleri

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni şu kişisel, meslekî ve pedagojik özelliklere sahip olması gerekmektedir: Fizikî ve ruhen sağlıklı olmalı; Türkçeyi (Türk edebî dilini) iyi bilmeli; Konuşma engelli olmamalı; İşbirliğe açık ve iletişimi iyi olmalı; Dersin gerektirdiği eğitime sahip olması; Hazırlık dönemini geçirmiş kıdemli ya da kıdemsiz; Bu mesleği seven ve aynı meslekte ilerleyebilen; İyi örgütleyici olabilmesi; Mesleğinde yenilikleri uygulayıcı ve yaratıcı vb. olması gerekmektedir.

6.2. Öğretim Elemanları İçin Normatif

Filoloji Fakültesi - Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olması.

6.3. Öğretim Dersi İçin Mekânın Standard ve Normatifi

Türk Dili ve Edebiyatı bu ders için eğitim araç ve gereçlerle donatılmış özel sınıflarda gerçekleştirilmelidir.

7. PROGRAMIN HAZIRLANDIĞI TARİH VE ÇALIŞMA GRUPU:

7.1. Hazırlandığı Tarih: Mayıs, 2003 yılı

7.2. Programı Hazırlayan: Yakup İLYAS, Pedagoji Danışmanı, Makedonya Eğitimi Geliştirme Dairesi, Kalkandelen şubesi,

7.2.1. Üyeler:

- Dr. Prof. Hamdi HASAN, Üsküp Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi,
- Dr. Prof. Arif AGO, Üsküp Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi,
- Bedri NURETTİN, Pedagoji Danışmanı, Makedonya Eğitimi Geliştirme Dairesi, Gostivar şubesi.
- Ahmetnafi İBRAHİM, Gostivar "Paçe Poposki" Lisesinde Öğretmen,

8. ÖĞRETİM PROGRAMININ GERÇEKLEMESİ İÇİN BAŞLANGIÇ TARİHİ

Başlama Tarihi: 1.09.2004 yılı.

9. ÖĞRETİM PROGRAMININ ONAYI

Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programını onaylayan: _____

_____ Kararname No: _____ Tarih: _____ yılı.